

Phẩm 11: SUY NGHĨ VỀ TAM-MUỘI (Phần 1)

Bấy giờ, Đại Bồ-tát Bất Không Kiến bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn! Nếu các Đại Bồ-tát có ý muốn thành tựu điều chư Phật giảng nói về Tam-muội Niệm Phật, vậy suy nghĩ như thế nào để được an trú ở đó?

Đức Phật bảo Bồ-tát Bất Không Kiến:

–Này Bồ-tát Bất Không Kiến! Nếu các Đại Bồ-tát quyết muốn thành tựu Tam-muội này thì trước phải nhớ nghĩ chân chánh về các Đức Như Lai Ứng Cúng Đẳng Chánh Giác ở thời quá khứ, tiếp theo nhớ nghĩ đến các Đức Như Lai Ứng Cúng Đẳng Chánh Giác ở hiện tại, kể đó là nhớ nghĩ đến các Đức Như Lai Ứng Cúng Đẳng Chánh Giác ở vị lai. Vị ấy phải nhớ nghĩ đến tất cả mười phương thế giới trong ba đời, tất cả các Đức Như Lai, Ứng Cúng, Chánh Biến Tri, Minh Hạnh Túc, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhân Sư, Phật Thế Tôn, đã thành tựu từ trời hạ sinh, thành tựu nhập thai, thành tựu trụ thai, thành tựu xuất thai, thành tựu xuất gia, thành tựu các công đức, thành tựu các căn, thành tựu các tướng, thành tựu các vẻ đẹp, thành tựu sự trang nghiêm, thành tựu giới phẩm, thành tựu Tam-muội, thành tựu trí tuệ, thành tựu giải thoát, thành tựu giải thoát tri kiến, thành tựu bốn Vô úy, thành tựu Từ bi, thành tựu Hỷ xả, thành tựu hổ thẹn, thành tựu oai nghi, thành tựu các hạnh, thành tựu Xa-ma-tha, thành tựu Tỳ-bà-xá-na, thành tựu giải thoát, sáng tỏ thành tựu môn giải thoát, thành tựu bốn Niệm xứ, thành tựu bốn Chánh cần, thành tựu bốn Như ý túc, thành tựu năm Căn, thành tựu năm Lực, thành tựu bảy Giác phần, thành tựu tám Chánh đạo, thành tựu nhân duyên kiếp trước, thành tựu vừa dạy vừa chỉ bảo, thành tựu chỉ giáo các thần thông, thành tựu chỉ giáo thần thông lớn, thành tựu giới phẩm, thành tựu tất cả Tam-muội, thành tựu lợi ích vô ngại, thành tựu sự lợi ích vô ngại cho người khác, thành tựu tất cả pháp lành, thành tựu sắc thanh tịnh, thành tựu tâm thanh tịnh, thành tựu trí thanh tịnh, thành tựu các nhập, thành tựu sắc vàng trăm phước.

Khi Bồ-tát ấy nghĩ đến các tướng như vậy của các Đức Như Lai thì cũng nên nghĩ đến các Đức Như Lai Ứng Cúng Đẳng Chánh Giác ấy tâm không động loạn, cũng thường an trụ, không làm chìm đắm tâm. Thấy tâm của các Ngài không vương mắc xong, vị ấy lại phải tự suy nghĩ: “Trong đó những gì gọi là Như Lai? Chính nơi sắc là Như

Lai chẳng? Hay lia sắc là Như Lai? Nếu cho Sắc pháp là Như Lai thì các chúng sinh kia đều có sắc ấm, vậy các chúng sinh cũng là Như Lai sao? Nếu bảo lia sắc là Như Lai, lia Sắc tức là pháp không có nhân duyên, đã là pháp không có nhân duyên, sao gọi là Như Lai?”

Bồ-tát xét xem và biết sắc như vậy rồi, tiếp theo là xét xem đến thọ. Khi ấy Bồ-tát lại phải tự suy nghĩ: “Ngay nơi Thọ là Như Lai hay lia Thọ là Như Lai? Nếu đúng pháp thọ là Như Lai thì các chúng sinh đều có thọ ấm, vậy các chúng sinh cũng là Như Lai sao? Nếu lia pháp thọ là Như Lai, lia thọ tức là pháp không có nhân duyên, đã là pháp không có nhân duyên, sao gọi là Như Lai?”

Vị ấy xem xét kỹ sắc, thọ như vậy, cho đến xem xét Thức cũng như thế. Khi ấy, Bồ-tát lại phải suy nghĩ: “Nếu các ấm này chẳng phải là Như Lai, vậy các căn là Như Lai chẳng?” Nghĩ như vậy xong, trước tiên xem xét về nhãn: “Chính ngay nơi nhãn là Như Lai hay lia nhãn là Như Lai? Nếu chính nơi nhãn là Như Lai, tất cả chúng sinh cũng đều có nhãn này, vậy tất cả chúng sinh cũng là Như Lai? Nếu lia nhãn là Như Lai mà lia nhãn chẳng phải là pháp nhân duyên, đã không phải là pháp nhân duyên, sao gọi là Như Lai?” Bồ-tát xem xét kỹ về nhãn như vậy rồi, xem xét về nhĩ, tỷ cho đến xem xét về ý cũng lại như vậy.

Lúc đó, Bồ-tát ấy lại phải suy nghĩ: “Nếu các căn này không phải là Như Lai, chẳng lẽ các đại là Như Lai chẳng?” Nghĩ như vậy xong, trước tiên xem xét về địa: “Chính địa giới là Như Lai chẳng? Hay lia địa giới là Như Lai? Nếu chính địa giới là Như Lai thì các pháp trong ngoài đều thuộc về địa, địa giới như vậy chính là Như Lai? Nếu lia địa giới là Như Lai, mà lia địa giới tức là pháp không nhân duyên, đã là pháp không nhân duyên, sao gọi là Như Lai?”

Vị ấy đã xem xét kỹ về địa giới như thế, cho đến xem xét về thủy, hỏa, phong giới cũng lại như vậy.

Bồ-tát ấy đã có thể tư duy một cách chân chánh như thế. Không lấy sắc xem xét kỹ Như Lai, không lia sắc để xem xét kỹ Như Lai. Cũng vậy, không lấy thọ, không lia thọ, không lấy tưởng, không lia tưởng, cho đến không lấy thức, không lia thức để xem xét kỹ Như Lai cũng lại như thế.

Khi vị ấy xem xét kỹ không lấy nhãn để xem xét Như Lai, không lia nhãn xem xét Như Lai. Như vậy, không lấy nhĩ, không lia nhĩ, không lấy tỷ, không lia tỷ, cho đến không lấy thân, ý, không lia thân, ý để

xem xét Như Lai cũng lại như vậy.

Khi vị ấy xem xét kỹ không lấy sắc để xem xét Như Lai, không lìa sắc để xem xét Như Lai. Cũng vậy, không lấy thanh, không lìa thanh, cho đến không lấy xúc, pháp, không lìa xúc, pháp để xem xét Như Lai cũng lại như thế.

Khi vị ấy xem xét kỹ không lấy địa để xem xét Như Lai, cũng không lìa địa để xem xét Như Lai. Như vậy, không lấy thủy, không lìa thủy, cho đến không lấy phong, không lìa phong để xem xét Như Lai cũng lại như vậy.

Khi Bồ-tát xem xét như vậy, có thể ở trong tất cả pháp đó khéo thông đạt, hiểu biết rõ ràng vô ngại.

Bấy giờ Bồ-tát ấy lại tạo ra suy nghĩ: “Trong đó lại dùng những chân pháp gì để có thể đắc Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Lấy thân được Bồ-đề chăng? Hay dùng tâm để được Bồ-đề? Nếu do thân được thì hiện nay thân này không giác, không thức, si mê, không trí, giống như cây cỏ, như đá, như vách tường, còn như Bồ-đề ấy chẳng phải sắc, chẳng phải thân, chẳng phải hành, chẳng phải đắc, không thể thấy, nghe, không thể xúc, chứng; thân này thì như vậy, Bồ-đề thì như thế làm sao thân có thể thành Bồ-đề?”

Còn nếu do tâm được thì chính tâm này tự nó vốn không hình, không có tướng mạo, không thể thấy, nghe, không thể xúc, chứng, không thể cầm nắm, giống như huyền hóa. Bồ-đề như vậy cũng không có tâm, không có xúc đối, không thể thấy nghe, không thể chứng biết. Tâm này như thế làm sao có thể thành tựu Bồ-đề?”

Này Bồ-tát Bất Không Kiến! Đó là Bồ-tát nhớ tưởng, suy nghĩ về chân chánh, không lấy thân, tâm, cũng không lìa thân, tâm mà có thể chứng được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác

Đức Phật bảo:

–Này Bồ-tát Bất Không Kiến! Bồ-tát ấy phải thường xuyên suy nghĩ xem xét như vậy. Nếu có thể khi xem xét các pháp như thế, tức được an trú ở trong chánh pháp, tâm không thay đổi, không thể dời động. Nên biết, khi ấy Đại Bồ-tát đã đầy đủ pháp, tự nhiên sẽ xa lìa những suy nghĩ ác, nhanh chóng thành tựu đạo quả Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, pháp giới sẽ bình đẳng, chân thật, chánh giác.

Bấy giờ, Đức Thế Tôn vì muốn làm rõ lại nghĩa này nên nói kệ:

Quá khứ, vị lai các Thế Tôn

Hiện tại khắp các vị được thấy

Tâm sâu rộng lặng hành từ ái
Muốn thấy chư Phật không khó khăn.
Xưa kia chư Phật Đại Oai Quang
Xót thương thế gian, ban niềm vui
Ngài nhớ hoa sen trong cõi người
Điều Ngự Trượng Phu đầy công đức.
Nhớ lại hạ sinh và nhập thai
Trụ thai, mẹ quý đều đầy đủ
Nghĩ Phật sinh nhà nhiều tướng tốt
Thường thấy đấng giác chẳng khó khăn.
Nhớ các vẻ đẹp rất trang nghiêm
Và bản nguyện Phật trước đã làm
Lời hay, nghĩa tốt trước, giữa, sau
Phật là Thiện Thệ thân giải thoát.
Trụ môn giải thoát và cúng dường
Chánh cần cùng với bốn Thần túc
Nên nhớ các căn Phật đầy đủ
Lực, Bồ-đề phần cũng như vậy.
Hoặc nhớ chư Phật, Đấng Giải Thoát
Không lâu sẽ đến Địa thắng tịch
Nhớ lợi ích tất cả thế gian
Công đức pháp lành khó nghĩ lường.
Sắc diệu cùng với tâm thanh tịnh
Lại nghĩ Thế Tôn nhiều phần tốt
Thân thể kim cang, tướng trăm phước
Nên biết Như Lai các niệm đầy.
Trong những pháp nào gọi Như Lai
Cần xem xét kỹ cõi vô biên
Chư Phật chẳng sắc, lại chẳng thọ
Chẳng phải tưởng, hành, chẳng tâm thức.
Những pháp như vậy chẳng Như Lai
Người trí chánh kiến cũng chẳng nhập
Cũng chẳng lừa đó là chư Phật
Ứng Cúng, Thiện Thệ là tên gọi.
Chư Phật chẳng nhĩ, chẳng nhĩ, tử

Chẳng thiệt, thân, ý cũng chẳng pháp
 Cũng chẳng là vì là Như Lai
 Chánh giác trang nghiêm chỉ để gọi.
 Chỉ có tên lớn, Phật không thể
 Nơi nào sự là danh có thật?
 Người trí nếu biết hòa hợp hết
 Sẽ giữ đẳng giác thật chẳng khó.
 Nếu cho các ấm là Như Lai
 Tất cả chúng sinh đều có ấm
 Chúng sinh chẳng lẽ là chư Phật?
 Vì ấm bình đẳng ai cũng có.
 Không thể cho sắc là chư Phật
 Cũng không là ấm, gọi Như Lai
 Vô lượng kiếp suy nghĩ chân chánh
 Trí không nghĩ bàn mới thành tựu.
 Thân như cây cỏ, như tường, đá
 Bồ-đề không sắc lặng, không sinh
 Cũng không thân ngữ cùng cây cỏ
 Làm sao nói thân chứng Bồ-đề?
 Tâm này không tướng, lại không hình
 Bồ-đề chẳng tâm, chẳng hình dạng
 Chẳng thân, chẳng tâm hay đắc chứng
 Cũng chẳng không chứng, khó nghĩ bàn!
 Đó là địa Tịch tĩnh tối thắng
 Ngoại đạo ở đó đều mê mờ
 Nếu ở pháp này cầu chánh cần
 Ất mau chúng đạt Tam-muội ấy.

